

Михайло БОКОТЕЙ

аспірант ЛНАМ

9 МІЖНАРОДНИЙ СИМПОЗИУМ ГУТНОГО СКЛА У ЛЬВОВІ: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Наголошено, що Міжнародні симпозиуми гутного скла у Львові суттєво вплинули на розвиток українського авторського скла, на програмний і методичний зміст підготовки фахівців на кафедрі художнього скла ЛНАМ, а також на дизайн промислової продукції гутного скла в Україні на зламі ХХ – ХХІ ст. У статті проаналізовано результати проведення останнього мистецького форуму скла у Львові, який відбувся 5-15 жовтня 2013 р.

Ключові слова: художнє скло, гутне скло, дизайн, міжнародні симпозиуми гутного скла.

За ініціативи Львівської національної академії мистецтв 5-15 жовтня 2013 р. відбувся 9-й Міжнародний симпозиум гутного скла у Львові, співorganizаторами якого були також Музей скла у Львові, Львівський історичний музей, Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького та Інститут дизайну Кельце (Польща).

Історія становлення та діяльності Міжнародних симпозиумів гутного скла у Львові налічує 24 роки, проте й сьогодні опрацьована фрагментарно. Матеріалів, які стосуються саме поставленої проблеми, є недостатньо, відтак мета статті — розкрити можливий вплив симпозиумів і перспективу розвитку художнього скла та дизайну в Україні.

Дослідження діяльності симпозиумів та їх одночасного впливу на кілька векторів розвитку художнього скла в Україні стало актуальним з моментом становлення заходу як вагомого фактора в культурно-мистецькому житті країни.

У дослідженні діяльності міжнародних симпозиумів гутного скла у Львові Є. Шимчук [1] проаналізовано результати проведення II та III симпозиумів у 1992 та 1995 рр. Важливою для опрацювання обраної теми стала стаття А. Бокотей та Р. Шмагала [2], у якій проведено загальний аналіз результатів

діяльності перших чотирьох симпозиумів гутного скла у Львові (1989, 1992, 1995, 1998) та перспектив функціонування Музею скла як освітньої, науково-дослідної, експозиційної та інформаційної установи, заснування якої започатковано завдяки проведенню міжнародних симпозиумів.

Ще одним важливим джерелом дослідження є каталоги I, II та VI симпозиумів, де, окрім візуального матеріалу, вміщено вичерпну інформацію про учасників і організаторів, а також короткий аналітичний супровід [3].

З приводу дослідження світового художнього скла відзначимо ґрунтовну працю доктора мистецтвознавства, провідного наукового співробітника Науково-дослідного інституту теорії та історії образотворчих мистецтв, професора Російської академії живопису, скульптури та архітектури, академіка Державної академії мистецтв Російської Федерації Л. Казакової. Монографія має аналітичний характер, є мистецтвознавчим дослідженням такого явища як міжнародний рух студійного скла. Автор підкреслила, що Міжнародні симпозиуми гутного скла у Львові відіграли значну роль у розвитку авторської лінії художнього скла та були необхідні в розкріпаченні художників від винятково виробничих завдань [4, 227].

До дослідження історії становлення та діяльності Міжнародних симпозиумів гутного скла у своїй науковій роботі звертається також мистецтвознавець Р. Фур, яка зазначає, що симпозиуми гутного скла у Львові є довготривалими проектами, мультикомплексом взаємопов'язаних заходів, спрямованих на задоволення певних культурних завдань шляхом втілення конкретних програм [5, 95].

Міжнародні симпозиуми гутного скла відбуваються починаючи від 1989 р. раз на три роки. За увесь час участь у заходах взяли понад 250 художників із 29-ти країн. Кожен з учасників симпозиуму має змогу працювати біля гутних печей з бригадою висококваліфікованих майстрів-гутників. За результатами роботи відбувається виставка, а експоновані роботи залишаються в дарунок місту. Сьогодні унікальна колекція зібраних композицій налічує понад 350 одиниць і зберігається у фондах Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького та

Музею скла. Метою організаторів є створення музею скла, а відтак — можливості експонувати в майбутньому повну колекцію результатів симпозіумів. У світі функціонує лише кілька музеїв скла, у фондах яких зберігаються роботи таких відомих художників як Ервін Ейш, Теодор Зельнер, Іржі Шугаєк, Марвін Ліпофскі чи Ян Зорічак. Проте жоден з цих музеїв не володіє колекцією, виконаною в одному місці під час мистецьких форумів [6].

У цьогорічному симпозіумі взяли участь 68 художників, мистецтвознавців і представників навчальних закладів з Білорусі, Бельгії, Китаю, Латвії, Литви, Люксембурга, Мексики, Нідерландів, Норвегії, Словаччини, Польщі, Росії, Румунії, США, Чехії, Японії та України. Серед гостей були художники, які є постійними учасниками симпозіумів у Львові, окремі навіть від 1989 р.: Іржі Шугаєк (Чехія), Фідаіль Ібрагімов та Борис Фьодоров (Росія), Марк Екстранд (США), Ремігіус Крюкас (Литва), Анда Мункевіца, Сольвіта Брюже та Івета Бренце (Латвія), Валерія Флорескано (Мексика), Алена Атрашкевич та Тарас Порожняк (Білорусь), Роберт Емерінгер та Зайга Байжа (Люксембург) та багато ін. Водночас перелік учасників був збагачений такими відомими іменами як Едвард Лейбовіц (Бельгія), який вважається одним з перших послідовників міжнародного руху студійного скла в Європі; Патрік Ілло (Словаччина) — керівник відділення скла Братиславської академії мистецтв, один з найвідоміших дизайнерів Європи; Ед ван Дійк (Нідерланди) — художник та інженер-конструктор гутних печей світового значення; Такеші Іто (Японія) — художник, який інтерпретує японське традиційне мистецтво та працює в Чехії, Данії, Великобританії. Залучення до симпозіуму нових імен надало нового імпульсу акції, а їхня участь є значним популяризаційним засобом.

Під час проведення міжнародних симпозіумів гутного скла у Львові можна простежити вироблення усталеної концепції проведення мистецьких заходів. Традиційно програми, за якими діяли симпозіуми, поділялися на три складові: практична, теоретична, освітня.

Практична частина, тобто безпосередня робота біля печей,

завжди відбувалася на підприємствах — основних партнерах симпозіуму. Перші шість акцій відбулися на базі Львівської експериментальної кераміко-скульптурної фабрики. Після закриття ЛЕКСФ симпозіум приймав Бережанський склозавод, а 2010 р. робота велася на базі Компанії “Галицьке скло”. Враховуючи критичну ситуацію, яка сьогодні склалася у скло-виробництві на Львівщині та відсутність виробничої бази (Бережанський склозавод закритися 2008 р., Компанія “Галицьке скло” — 2011 р.), організатори вирішили змінити концепцію проведення 9-го Міжнародного симпозіуму гутного скла — надати можливість експонувати на підсумковій виставці не лише роботи, виконані учасниками безпосередньо під час проведення заходу, а створені в країні походження та привезені для участі в симпозіумі [7]. Безперечно, ця інновація суттєво вплинула на якісний, технологічний, концептуальний та змістовий склад колекції, яка доповнилася роботами іноземних художників, виконаними в техніці спікання (Анда Мункевіца, Латвія), литва у форму (Роберт Емерінгер, Люксембург), обробки водним струменем (Сольвіта Брюже, Латвія), холодної обробки та розпису (Наталья Горохова, Росія). Упродовж останніх кількох симпозіумів, з огляду на відсутність доступної виробничої бази, українські художники не мали змоги працювати поруч з іноземними учасниками, а тому їхні виставлені роботи на підсумковій виставці могли бути виконані в іншій техніці, ніж гутна. Проте як правило ці роботи автори не передавали в музейну колекцію.

Робота біля гутних печей цьогоріч відбувалася на базі навчально-виробничої майстерні кафедри художнього скла ЛНАМ. 7-11 жовтня художники виконували творчі композиції, а за їхньою роботою спостерігали студенти з України, Росії, Білорусі та Словаччини. Важливим є демонстрування досягнень, можливостей матеріалу, творчих задумів і просто радість творчого спілкування та обмін досвідом — усе це ті можливості, що розкривають нові творчі перспективи для художників.

Теоретична частина симпозіумів складається з конференцій, лекцій, слайдових і фільмових презентацій, представлених учасникам і гостям симпозіуму. Тематично вони охоплювали

історичні аспекти становлення мистецтва скла, сучасну проблематику художнього скла, національні традиції в зародженні мистецького скла, творчість окремих митців, технологічні особливості та новації [5, 96].

Освітній аспект програми цього річного симпозіуму полягає не лише в тому, що основною базою — також і виробничою — був єдиний в Україні вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, який випускає професійних художників скла. Багатолітній процес від симпозіуму 1992 р. започаткував і впровадив зміни в науково-методичному підході до підготовки художників-склярів у ЛНАМ і сьогодні за результатами проведення 9-го симпозіуму вноситиме свої корективи. На початку дев'яностих років минулого століття відзначилися революційними на той час проектами студенти В. Змієвець, А. Курило, С. Корсай, О. Дацюк, Р. Дмитрик, В. Лавний і багато інших, а згодом і студенти наступних випусків. Це було спричинене появою в мистецькому середовищі художників скла поняття концептуального твору, а відтак — неординарного виконання роботи та індивідуальне трактування поставленого завдання. Ось чому змінилася методика навчальної програми кафедри: образотворчий і концептуальний аспекти витіснили утилітарний і функціональний.

Безперечно, одним з найвагоміших факторів, які спричинили ці зміни, стало започаткування у Львові Міжнародних симпозіумів гутного скла. Тогочасна інформаційна база, яка б віддзеркалювала сучасні тенденції світового склярства, динамічний розвиток якого припадає саме на період 1980-90-х рр., була обмежена кількома примірниками німецького *Neues Glas*, чеського *Glass Review* та *GAS News* — вісника американської Асоціації художників-склярів. Симпозіуми стали живим навчальним матеріалом, на якому виросло нове покоління склярів і для яких сьогодні — усього через 20 років — поняття “художнє скло” не осмислюється інакше як концептуальність, індивідуальність композиційного вирішення та образотворче навантаження.

Водночас необхідно зазначити, що така зміна має і негативні наслідки, які через занепад скляної промисловості не стали

суттєво відчутними — відсутність у змістовому наповненні та методичному підході до виконання програми з підготовки художників скла поняття дизайну в розумінні “проекування ужиткового продукту”. Наприклад, компанії “Галицьке скло” 2011 р. не вдалося знайти серед випускників кафедри художнього скла останньої декади художника-дизайнера, який відповідав би поставленим на виробництві вимогам.

Власне, на корекцію змін, які відбулися за останні десятиліття, має вплинути 9-й Міжнародний симпозіум гутного скла. Причиною цього є не лише участь у заході таких дизайнерів-практиків зі світовим іменем як Патрік Ілло, Ремігіус Крюкас, Анда Мункевіца чи Марк Екstrand, але й презентація їхньої діяльності на лекціях у ЛНАМ, де основний акцент був поставлений на проектування ужиткового скла. Саме такий підхід до виконання творчих робіт має специфічне змістовне навантаження, характерне виконання з урахуванням новітніх тенденцій у дизайні.

Освітній та інформаційний зміст мають також виставки, яких під час симпозіуму було відкрито п'ять: “Українська школа художнього скла” у Музеї Львівської національної академії мистецтв, “Молоді українські склярі” та “Колекція Музею скла у Львові (вибрані твори)” в Історичному музеї у Львові, а також персональна виставка відомих литовських художників Ремігіуса Крюкаса та Індри Стульгайте в Музеї скла у Львові.

Виставки є однією з основних складових проекту та виконують своєрідну підсумково-звітну функцію симпозіумів. Особливо відзначимо дві виставки. У експозиції під назвою “Молоді українські склярі” брали участь нещодавні випускники, які всупереч складним економічним умовам залишаються активно творчо працювати за фахом: Єліна Білоус, Євеліна Тринціолин, Роксолана Худоба, Ольга Кінаш, Олена Боровик, Денис Струк, Остап Іванишин і Віктор Мельничук. Роботи художників, виконані в різних техніках, високо оцінили учасники та гості симпозіумів, підкреслили рівень української школи художнього скла. Це свідчить про перспективу розвитку склярства в Україні та його належне місце у світовому мистецтві.

Другим вагомим виставковим проектом є персональна виставка литовських художників Ремігіюса Крюкаса та Індре Стульгайте. Ремігіюс Крюкас, один з небагатьох, поєднує роботу дизайнера масової продукції та автора індивідуальних творчих робіт. Авторські композиції художника вирізняються монументальністю, простотою форми і, на перший погляд, легкістю виконання. Водночас камерні скульптури Індре Стульгайте приваблюють довершеністю форми, змушують поринути у світ фантазії. Найважливішим для художниці є емоційний заряд робіт [8].

Відкриття виставки результатів роботи 9-го симпозиуму відбулося 14 жовтня в Національному музеї у Львові ім. Андрея Шептицького. За багаторічну участь у симпозиумах і внесок у розвиток мистецтва скла було вручено нагороди Національної академії мистецтв України: Золоту медаль НАМУ Фідаїлю Ібрагімову (Росія), Срібну медаль НАМУ Борису Фьодорову (Росія) та Тарасу Порожняку (Білорусь), а також 15 Почесних дипломів НАМУ іншим іноземним художникам.

Найважливішим результатом роботи 9-го Міжнародного симпозиуму гутного скла є колекція зібраних творчих композицій у кількості 67 одиниць, яка становитиме доповнення до фондів Музею скла у Львові.

Культурну цінність симпозиумів можна розглядати двовекторно: і як проект, що є складовою соціокультурного простору й формує певні естетичні уявлення та смаки публіки, і як можливість популяризації українського художнього скла, зокрема львівської школи. Симпозиуми порушують проблеми сучасного українського художнього скла в загальноєвропейському контексті. Окрім того, акція стає беззаперечним стимулом розвитку художнього скла в Україні, поширення вікових традицій українського гутництва та розвитку знань про досягнення світового мистецтва скла [6].

Внаслідок відсутності виробничої бази, 9-й Міжнародний симпозиум гутного скла у Львові мав бути символічним, камерним заходом, організованим для втримання неперервності проведення, розпочатого ще 1989 р. Проте результат його роботи та підсумкова виставка засвідчили високий міжнародний

рівень і адекватну оцінку світовою спільнотою художників-склярів, досягнену впродовж понад двох десятиліть. Програмне наповнення, кількість і рівень учасників, мистецька вартість зібраних робіт дорівнює, а в багатьох аспектах і перевищує результати проведення попередніх восьми акцій. Це свідчить про те, що ювілейний 10-й Міжнародний симпозиум гутного скла 2016 р., незважаючи ні на що, відбудеться та залишить свій історичний відбиток у розвитку склярства в Україні.

1. Шимчук Є. Міжнародний симпозиум з гутного скла // Образотворче мистецтво. — 1993. — Ч. 2. — С. 53-55; її ж. Мистецтво скла в Україні // Артанія: Альманах. — Кн. 195. — К., 1995. — С. 34-36; її ж. Ми є на земній кулі як держава мистецька // Образотворче мистецтво. — 1997. — Ч. 2. — С. 67-68. 2. Бокотей А.А., Шмагалю Р.Т. Музей скла: прозорість існування // Образотворче мистецтво. — 2001. — Ч. 1. — С. 92-93. 3. Каталог виставки творів III Міжнародного симпозиуму з гутного скла. II Міжнародний симпозиум з гутного скла 1992 / Укл. Є. Шимчук. — Львів: Компанія Гердан, 1995. — 89 с., іл. 4. Казакова Л. Мировое художественное стекло XX века. Основные тенденции. Ведущие мастера — М.: Пинакотека, 2007. — 269 с. 5. Фур Р. Симпозиуми гутного скла у Львові: історія становлення та діяльність // Вісник ЛНАМ. — Вип. 22. — Львів: ЛНАМ, 2011. — С. 91-99. 6. Інформаційні матеріали 9-го Міжнародного симпозиуму гутного скла у Львові. — Львів, 2013. 7. До цього року в колекції Музею скла у Львові була лише одна робота, яку автор привіз і виконана не під час симпозиуму — "Піраміда" Яна Зарічака (Франція), передана в якості подарунка за організацію персональної виставки в Національному музеї у Львові в рамках III Міжнародного симпозиуму гутного скла 1995 р. 8. Bokotey M. Poezja szkła. Remigijus Kriukas, Indre Stulgaitė Kriukiene. — Kielce: Institute of Design Kielce, 2013. — 20 s.

Annotation

Mykhaylo Bokotey. 9 International Blown Glass Symposium in Lviv: results and perspectives. *International Blown Glass Symposium in Lviv made significant influence on the development of Ukrainian authors glass, program and methodological content of the educational process at the Department of Glass Art of LNAU as well as the design of industrial products of blown glass manufacturing in Ukraine at the turn of XX-XXI century. The article analyzes the results of the latest artistic forum in Lviv, held on October 5-15, 2013 and their possible impact on the future development of glass art and design in Ukraine.*

Key words: art glass, blown glass, design, international blown glass symposiums.

Аннотация

Михайло Бокотей. 9 Международный симпозиум по гутному стеклу во Львове: результаты и перспективы. Международные симпозиумы по гутному стеклу во Львове существенно повлияли на развитие украинского авторского стекла, программное и методическое содержание подготовки специалистов на кафедре художественного стекла ЛНАИ, а также на дизайн промышленной продукции в области выдувлял художественного стеклопроизводства в Украине на рубеже XX-XXI вв. В статье проанализированы результаты проведения последнего художественного форума во Львове, который состоялся 5-15 октября 2013 г. и их возможное влияние на перспективу развития художественного стекла и дизайна в Украине.

Ключевые слова: художественное стекло, гутное стекло, дизайн, международные симпозиумы по гутному стеклу.